

SAMOBORSKI LIST

Ljetovanišni vjesnik.

„Samoborski list“ izlazi 1. i 15. u mjesecu.

Pretpлата na cijelu godinu stoji K 4.—, na pò godine 2 K, na četvrt godine 1 K. S poštom ili s dostavom u kuću 48 fil. na godinu više. U Americu K 1.40 na godinu više. Pojedini broj stoji 20 filira.

Odgovorni urednik: **Dr. Gjuro Horvat.**

Uprava nalazi se na Trgu Leopolda Salvatora br. 18.

Oglase prima uprava, a plaća se za petiti redak u redakcijskom dijelu po 20 fil. u oglasnom 10 fil. Za oglase, koji se više puta uvršćuju, daje se znatan popust.

Novci se šalju upravi, a rukopisi uredništvu „Samob. lista“. Neplaćena se pisma ne primaju. Rukopisi se ne vraćaju.

God. II.

U Samoboru, 1. studenoga 1905.

Br. 21.

Samobor i ljetovanišna glazba.

Kako je prošavše ljetopokazalo, postaje nam mlo rodjeno mjesto ugodnim stjecištem stranoga svijeta bilo za kraće, bilo za dulje vrijeme — postaje ljetovaništem. Do godine se možemo nadati i većemu broju stranaca, koji će nas potražiti, da u našoj sredini, u lijepom našem Samoboru, probave koji ugodni čas. Jedni će doći, da svježim gorskim uzduhom poprave svoje narušeno zdravlje, drugi će zdravlje potražiti u novom lječilištu, a treći će doći da prikupe u mirnom ladanjskom životu tjelesnih sila, kojih im je pomanjkalo nakon desetmesečnog napornog rada u gradu. Kad nas je već majka priroda nadarila tako krasnim rodjenim krajem, držim, da je do nas Samoboraca, da i mi učinimo nešto za ljude, koji toliko željno očekuju dan, kad će se opet moći vratiti na nekoliko mjeseci medju nas.

Uz mnogo drugo, što se već učinilo i što se u najnovije vrijeme hvale vrijedno čini, mislim, da je pitanje naše mjesne glazbe postalo veoma akutnim, pak ću zato pokušati nabaciti nekoliko misli o mjesnoj kao ljetovanišnoj glazbi, u nadi, da će kao sjeme, bačeno u dobro tlo, uroditi dobrim plodom po naš lijepi Samobor.

Čovjek si gotovo ne može ni zamisliti u sadanje doba ljetovaništa bez ljetovanišne glazbe. Ustrojiti ovakovu glazbu stoji mnogo truda i novčanih žrtava. Naručiti vojničku, stoji i opet mnogo novaca, a češće ju je teško i za skupe novce dobiti. Mi smo toliko sretni, da nas za to ne treba boljeti glava, jer mi već imademo glazbu, kojoj, naravno, samo treba organizacije unutarnje. Namiće se pitanje samo od sebe, kakova mora da bude ta ljetovanišna glazba? Nije mi ni na kraj pameti pomišljati na glazbu,

kojoj bi se imali diviti stranci iz velikih gradova, ne, već glazbu, koja će moći svojim čednim, ali skladnim sviranjem barem za čas ugoditi uhu stranaca i nas. Zato se pak hoće kod sadanjih prilika naše glazbe marljive i savjesne vježbe u zimi i proljeću, kraj koje će pojedinci glazbenici steći još nešto rutine i tehnike, a čitava će glazba imati u ljetu već gotov repertoar, kojim će moći mirne duše pred općinstvo domaće i strano. Bez intenzivnog rada u zimi ne da se ni pomisliti na bolju glazbu, nego što smo ju imali ove i prošlih godina. Nije važan broj glazbenika, nego njihova sveukupna kvaliteta, jer broj će se ravnati prema prilikama našeg džepa. Željati bi bilo i to, da se već unaprijed zakazane t. zv. „plazmusike“ u istinu na taj dan i sat održavaju, kako je već unaprijed najavljeno, a ne kako je znalo biti ovog ljeta, da se sakupe strani i domaći na glazbu, a kad tamo — ništa. U tom će smjeru morati da porade za to mjerodavni čimbenici.

Naći će se možda ikogodj, te se pitati, a kakova nam korist od te ljetovanišne glazbe? Direktne koristi, ne će imati nitko, ali indirektnu korist imat ćemo svi. Kad bude poznato, da Samobor uz svoje prirodne ljepote, pak gostoljublje i prijaznost Samoboraca imade i prilično dobru glazbu, bit će to privlačivo za strance, pak će ih još više dolaziti ovamo na ljetovanje. Na glazbi se sastaju stranci kod šetnje, kod čaše piva ili vina, jedan drugoga upozoruje na ovu ili onu ljepotu našega zavičaja, a to sve korisno pridonosi ideji, da postane Samobor pravim ljetovaništem i lječilištem. Ne ću ovdje spominjati koristi gostioničara, trgovaca, mesara i drugih obrtnika a napose našeg jadnog seljaka, koji će moći to lakše unovčiti voće, povrće, živad i t. d., što više bude stranaca ovdje.

Još mi se čini važnim, da i o samim glazbenicima nešto progovorim. Zasada je na oko veoma malena korist samih glazbenika, ali ako metne svaki napose ruku na srce, priznat će, da je za svoj dosadnji rad bio dosta dobro plaćen, jer ako odbije zimske i proljetne mjesece, za kojih se veoma površno ili nikako radilo, bila mu je svaka ura, koju je s glazbom proboravio, plaćena najmanje jednom krunom, a to se ne smije prezreti. Bude li pak samo još kratko vrijeme nešto požrtvovnosti spram rodjenog mjesta, te dobre volje za plemenitu stvar, kakva je glazba, mogu se ti glazbenici nadati i izdašnjemu, možda i višestrukom sadanjem mjesečnom doplatku, kad bude naš Samobor priznat i poznat kao ljetovanište i lječilište. Ako bude u istinu naša glazba dobra, što samo do pojedinaca glazbenika stoji, nema sumnje, da će se u mladjem naraštaju pokazati želja za učenjem glazbe, a suviše je spominjati, koliko dobra glazba oplemenjuje duh i srce, osobito u mladima.

Sadanji će glazbenici, imajući to pred očima, učiniti veliku zadužbinu milom nam rodjenom kraju i mladima, koji će i na tom polju privrede moći nešto privrijediti. Samobor tad ne će trebati tražiti pomoći u tudjini, jer će je uz svoj pomladak na svojoj rodjenoj grudji naći.

Prijatelj glazbe.

Donosimo ovaj članak, nadajući se, da će se na pitanje naše glazbe još tko osvrnuti te izaci s konkretnim prijedlozima, kako da se njezina organizacija stavi na što snažnji temelj, a unutarnje prilike glazbe sreće na korist Samoboraca, koji ju uzdržavaju. Ured.

Naši dopisi.

U Sv. Nedjelji, 30. listopada.

(Svetonedjeljske stvari.) 1. listopada nastupila je mjesna učiteljica gđica. M. Wimer dopust

NA DUŠNI DAN.

Lijeće liće, tihno lijeće
Pa se spušta vrh grobova,
Preko naših mrtvih nada
Pokopanih tihnih snova.

Grob do groba... zbiljska slika
Svaki dan ih mnoštvo veće,
Danas na nje vijence slažu
Pokojnikom pale svijeće.

Pokraj mrtvih živi kroće,
Tko im puta ne bi shvaćo,
Sve nehote usta šapću:
Do vidjenja skora, braćo!...

B. T.

Kost.

Stajala je iskopana jama na groblju, da u nju sahrane nekog mladog čovjeka. Do jame ležala rpa žute llovaste zemlje, vlažne od kiše, što se prošle noći spustila na nju. I u jami bilo je nešto vode.

Na strani se vidjelo, kako su grobari zapeli o susjedni lijes i izbili iz njega nekoliko kostiju. Jednu — najveću od njih — bacili su sa zemljom i napolje, i ona se sada — isprana od kiše — bespomoćno bijellila povrhi one izbačene žute i vlažne zemlje — —

To je bila kost oca ovog mladog čovjeka, koga su doskora imali donijeti ovamo...

Zaželio si da leži uz roditelja, pa će mu to evo i da ispune.

A nešto ljudstva stoji do jame i čeka, dok unesu mrtvaca, s kojim su se zaustavili na ulazu groblja.

— Oledajte, što je čovjek! — progovorio jedan između ljudi i pokaže rukom na onu bijelu kost.

— Čitava goljenica. Dakako kost njegova oca... dometnuo drugi.

I to je bilo dosta, te su se ljudi odmah dali na raspravljanje o vlasniku ove kosti — —

— Bio to čitavi ljudeskara, gorostas, da bi mu trebalo na daleko tražiti premca u jaćini — pripovijedao jedan od starijih, dok su drugi, koji

su se još sjećali toga čovjeka, neprestano povlađivali svojim glavama.

— I reći ću vam još i to — nastavljao onaj isti — taj vam se čovjek rvao i s medjedima u cirkusima, kad su dolazili k nama, i vazda je on ostao pobjednikom. O, to vam je bio silan junčina, neobične snage i žilavosti. Najjači čovjek u cijelome mjestu.

I svi su se i nehote na ove riječi zagledali u onu vlažnu kost...

No dok su svi prije utjecali u razgovor, pod dojmom posljednjeg pričanja ovoga čovjeka između njih, u jedan je mah nastala grobna tišina — —

Svi su se ovi priprostili, jednostavni ljudi zavezili ujedared u misli — — —

Onaj sigurni kobni Memento... ništa im valjda nije dosele tako rječito istaklo kao izbačena kost onoga čovjeka. — —

Bogumil Toni.

Iz „Stijela za zabavu i pouku.“

i odselila se u Zagreb, gdje će polaziti glazbeni zavod; da se usavrši u pjevanju. Njezinom zamjenicom imenovana je gdjica. Jelka Matzinger. S gradnjom nove škole unatoč svake žurbe opć. poglavarstva i kr. kot. oblasti, ipak se na žalost u ovoj godini nije moglo otpočeti. Radi toga će mjesno učiteljsko osoblje zajedno sa školskom mladeži morati evo još jednu zimu trpiti studen i veliku vlagu u nesretnoj baraki. Stigao je međutim novo preradjeni nacrt i troškovnik nove škole nakon odobrenja zem. vlade. Budući da je sada svemu udovoljeno, a i novac je u rukama, to će kr. kot. oblast odrediti jeftimbenu raspravu, i prvi lijepih dana novog proljeća, moći će se gradnjom započeti. Tješimo se, da je to posljednja zima, preko koje nam valja — premda malo teško i preko volje, prebroditi, dok do nove škole, učitelj. stanova i novog opć. ureda dodjemo!

U župnoj crkvi sv. Trojstva popucale su cape velikog crkvenog zvona, uslijed čega je dano na popravak zvonoljercu Löbischu u Zagreb. Zvono je za popravka u vatri popucalo, pak ga sada treba iznova prelijevati i platiti za taj posao 527 K. Ovaj će trošak župljani namiriti. Zvono je teško 343 kg., a nabavljeno je god. 1678., dakle pred 227 godina pak se i nije čuditi popravcima.

Plemićko dobro Kerestinec i opet je dobilo drugoga vlasnika, jer je dosadani vlasnik gosp. Alberto Müller svoj dio prodao g. Guidi Pristeru iz Zagreba. G. Müller će o novoj godini ustupiti posjed novom vlasniku. Okolišno seljaštvo žali za dosadašnjim vlastelinom, jer je ovaj kroz više godina (računajući ovamo godine njegova zakupa) davao seljaštvu dosta zaslužbe, a k tomu vrlo je rado u nuždi davao seljacima na vjeru kukuruz, krmu i drva uz veoma povoljne cijene bez kamata i na povoljne rokove. Seljaštvo želi, da bi se i novi vlastelini ugledali u bivšega.

U noći od 10.—11. listopada t. g. izvedena je provalna kradja u dućanu naše selj. gospodarske udruge. Ukradeno je oko 20 K gotovih novaca, te nešto robe. Tom kradjom je udruga oštećena do 100 K. Ukradeni predmeti zatečeni su u Stupniku, gdje ih jedan stranac prodaje, pak je sjegurno, da će pravi tat sudu odgovarati.

Opć. je proračun upr. općine Sv. Nedjelja za god. 1906. sastavljen. Postotak je opć. nameta od 11.806 K drž. poreza prema prošlogodišnjih 46% porasao na 60% uslijed troškova gradnje škole i učitelj. stanova. Od prištednje u god. 1905. te malo više polnčenih dohodaka, izvedena je nova ograda sa troškom od 800 K i otplaćen je žup. mir. zakladi stari zajam sa 1290 K, sve izvan proračunom osjeganoga pokriva. Na svršetku god. 1905. općina ne će imati nikakvih dugova. (Sretni Svetonedeljani! Ur.) —č.

Domaće vijesti.

Promjena u našem uredništvu. Današnjim danom napušta g. Mirko Klešćić na izričnu svoju želju i radi svojih mnogobrojnih inih posala odgovorno uredništvo našega lista. Gosp. je Klešćić od osnutka „Samoborskoga lista“ njegovim urednikom, pa se u tom svojstvu živo zauzimao oko njegova napretka, te brižno i požrtvovno nastojao oko njegova opstanka. On je osnovao i prvog domaćeg našeg glasila pa ako će se bilo kada ozbiljnije progovarati o razvitku samoborskih novina, ime će se g. Klešćića morati svagda hvalom spominjati kao onoga muža, koji se prvi dao na misao, da oživotvori u Samoboru list, i čijoj se enerziji i dobroj volji ima zahvaliti, da je ova misao — tiza sve poteškoće i neprilike — postala činom.

Uredništvo „Samoborskoga lista“ preuzima od danas g. Dr. Gjurio Horvat, odvjetnik i kr. javni bilježnik u Samoboru. Primajući gosp. dr. Horvat uredništvo lista, komu je stožerna zadaća i cilj: promicati lokalne interese, možemo se pouzdano nadati, da će i pod njegovim uredništvom Samoborski list napredovati i razvijati se u dosadanjem pravcu na korist Samobora i njegovog čestitog građanstva, komu je ovo naše glasilo u prvom redu i namijenjeno.

Našim dužnicima. Približuje se svršetak godine, a neki naši pretplatnici nijesu obnovili pretplate ni za III., ni za IV. četvrt. Jer i mi imamo svojih obveza, molimo najuljudnije sve one, koji nam što duguju, da što prije zadovolje svoju dužnost. Pretplata se šalje na upravu lista najprikladnije poštanskom naputnicom.

Na dan Sviju Sveti pjevat će hrv. pjev. društvo „Jeka“ na župnom groblju u pol 5 sati poslije podne dvije tužaljke, jednu pod glavnim krstom, a drugu nad grobom svog nezaboravnog osnivača Josipa Vanjeka.

† **Barbara Kompore** rođj. **Stermoli.** Čestitog i opće štovanog našeg starinu g. Josipa Kompore a zadesio je teški udarac. Dobra supruga i vjerna pratilica njegova života u svakom dobru i zlu, izdahnu nakon teških patnja svoju blagu dušu na 26. pr. mj. Čuvarna i brižna domaćica, kreposna žena, a nada sve uzorna majka, uzgojila je osobitom ljubavlju i blagosti srca mnogobrojnu djecu, koja su se neki dan okupila oko njezina posljednja počivališta, te harne duše i plačna oka šapnula svojoj dragoj roditeljci posljednji S Bogom. I brojno je općinstvo ispratilo pokojnicu do hladna groba, a vatrogasna četa korporativno. Laka zemlja vrijednoj pokojnici, a naše iskreno saučešće ožalošćenomu suprugu, djeci i ostaloj rodbini!

Lična vijest. Našem revnom liječniku gosp. dr. Miji Juratoviću podijeljen je dopust u naučne svrhe radi daljnjeg uredjenja i usavršenja Hydro-patičkoga zavoda, komu stoji on na čelu. Danas je u tu svrhu dr. Juratović otputovao u Beč, a odatle će u Njemačku. Vrlom prijatelju želimo, da ga na njegovom putu prati najbolje zdravlje, a jednako nam se čil i zdrav neka povrati u Samobor!

— Za vrijeme dopusta dr. Juratovića zamjenjivat će ga u svim liječničkim poslovima gosp. dr. Milan Bišćan, kr. kot. liječnik.

Vjenčanje. Gospodjica Fanika Bedenko, kćerka našeg sugradjanina i gostioničara g. Josipa Bedenka, vjenčala se 28. pr. m. s gospodinom Stjepanom Despotom, stolarom i posjednikom u Glini. — Bilo sretno!

Kazalište. Prošloga tjedna priredila je poznata glumačka družina obitelj Gavrilović nekoliko kazališnih predstava. — Od putujućih se družina ne može tražiti mnogo, pa možemo reći, da nas je obitelj Gavrilović zadovoljila. Izbor komada bio je bolji nego li u kazališnih družina, koje su nas u posljednje vrijeme posjetile. Pored lakih francuskih i njemačkih lakrdija bez mnogo smisla i vrijednosti, vidjeli smo i Derenčinovu „Slijepčevu ženu“, Zagorkinu „Ustrijelit ću se“, pa Nušičeve stvarce „Naša djeca“ i „Pod starost“. Glumilo se u komadima, u kojima su se znale uloge, takodjer dobro. Osobitu je pohvalu stekla gdja. Gavrilovička u vrlo različitim ulogama, i njezina malena kćerka Ljeposava, u koje ima nesumnjiv prirodni glumački dar. —č—

Dar. Gosp. Slavoljub Godec, posjednik i trgovac u Bistri, darovao je povodom smrti svoje supruge gdje. Marije Godec „Društvu za poljepšavanje Samobora“ 20 K a „Dobrovoljnom vatrogasnom društvu“ u Samoboru 20 K s primjedbom i uz želju, da kao dosada i nadalje ustrajno vrši svoje teško zvanje, a sa manje neprijatelja. Hvala našem domorocu g. Godecu, koji se na ovako plemenit način sjeća domaćih naših društava, a ujedno neka prime i naše iskreno saučešće uteškoj tuzi, koja ga je snašla!

† **Franjo Švarić.** Proredjiju se redovi naših najstarijih purgara. I Franjo Švarić, koji je prošavšeg tjedna umro, jedan je od stare rodoljubive narodne garde, koja je za četrdesetomih godina postojala u Samoboru. Pokoj mu duši!

Iz Amerike. „Napredak“, časopis, koji izlazi u Allegheny piše vrlo laskavo o našem zemljaku i Samoborcju Franji Zibratu st., koji se povratio u Hrvatsku poslije 17 godišnjeg boravljenja u Americi. List ističe Zibratove zasluge oko budjenja hrvatske svijesti u Americi, te njegovu dobrotvornost, kojom se odlikovao prema tamošnjim rodoljubivim društvima i institucijama, tako te nije bilo zapravo hrv. pothvata, za kojega ne bi on pridonosao svoj obol. „Napredak“ donosi i sliku starine Franje Zibrata.

Iz suda. U mjesecu je rujnu predano kod samoborskog kot. suda 59 prijava radi uvrede i tvorne zlostave a u listopadu 25, dakle manje za jednu polovinu od rujna; nadalje je radi prekršaja kradje predano u rujnu 17 prijava, a u listopadu 13 prijava; radi lake tjelesne ozljede u rujnu 4 prijave, a u listopadu 5 prijava.

Kad se te brojke sravne, vidi se, da kradja i krvavi boj, kako narod kaže, ostaju kod dosta niskog broja. Uvrede i tvorne zlostave (bez krvavog boja) pale su u listopadu na polovicu od onih u mjesecu rujnu. Moguće je, da na to utječu gospodarske prilike: u rujnu lakši i manji

posao, zato više uvreda; u listopadu veći i težji posao, pak ostaje manje vremena za psovanje.

Sa samoborske željeznice. Ugledan gradjanin šalje nam ove retke: Gotovo za svakoj boljoj sekundarnoj željeznici, imade jedan odjel za „Nepušače“, samo na samoborskoj željeznici, koja imade od osobnog prometa najveći dohodak, nema odjela za nepušače. Upravo je muka za nepušače, a naročito za gospodje, ako se više pušača u jednom odjelu sastane, te zapuše odjel da jedvice jedan drugog vidi. Naravski, da pušači imadu pravo pušiti, i ne može im nitko zabraniti, da to ne čine, ali zato nepušači zapamte dobro, kada su se samoborskom željeznicom vozili, jer jedan sat i 10 časaka dim gutati, nije šala za ljude, koji to ne podnose. Kraj ove jedne neprilike moram jošte na nešto da upozorim. Vozne su cijene za osobni promet dosta visoke, te bi bilo na mjestu, da je prometna uprava nešto obzirnija prema putujućem općinstvu, te da umjesto tankih papirnatih vozni karata, koje su tramvajskim slične, i koje se vrlo lako zametnu, izdava tvrde vozne karte (od-kartona) kao što to čine druge željeznice. Tanke papirnatu vozne karte upotrebljuju danas samo tramvaji i uspinjače. Nadamo se, da će prometna uprava samoborske željeznice gore navedenim nedostacima čim prije doskočiti.

Tatska družba. Već dulje vremena učestaju po Samoboru razne kradje. Kako sve prilike pokazuju, bit će, da je te kradje počinjala jedna te ista tatska družina, koja je dobro u svom zanatu izvježbana, pa ju je bilo radi toga našoj policiji dosta teško pronaći. Posljednja je kradja počinjena u trgovini Franje Bastijančiča u Mesničkoj ulici u noći od 23. na 24. pr. mj. Na 23. pr. mj. šetala su nepoznata trojica po mjestu, te promatrali, gdje će im biti najzgodnije uspjeh polučiti. Ti su se noću uputili do bravarske radione Josipa Melinščaka, te su, razbivši prozor, uzeli sobom otpirače i s pomoću njih otvorili trgovinu Franje Bastijančiča. Pokrali su nešto sitnoga novca i duhana, a zatim se otputili put Podsusjeda.

Prijava je odmah učinjena, te su se oružnici odmah dali u potjeru za njima i doista uhvatili dvojicu u Podsusjedu, od kojih jedan priznaje čin; ostali su pak od iste družbe pobjegli. Nadati se, da će i ostali članovi ove družbe doskora pasti u ruke pravde, pa će tako nestati u Samoboru nemira radi učestalih kradja.

Kradja u samostanu. O smjeloj kradji, koja je pokušana u noći od 13. na 14. listopada u našem samostanu, ali je srećom zaprečena, doznajemo ovo: Dosada još nepoznata dva čovjeka zavukoše se preko zida u voćnjak samostanski, ali videći u jednoj ćeliji svijetlo sve do 11. ure, ne usudiše se odmah na svoj posao. Da im bude lakše dočekati zgodan čas, nakupiše po voćnjaku nakošene otave, nastriješe je pod krov pećnice, koja se nalazi u voćnjaku, te počivajući tuj, čekahu čas, kada će se u samostanu sve smiriti. Po ovom njihovom ležaju pozna se, da je jedan od njih ovisok, a drugi srednje veličine. Držeći, da je oko ponoći sve već pozaspalo, dadoše se zlikovci na posao. U voćnjaku nadjoše pristojne ljestve, koje su dan prije upotrebljene bile za obiranje voća. Ove ljestve dopremiše tati iz voćnjaka do južno-istočnoga ugla samostanske zgrade. U tom dijelu zgrade nalazi se zadnja soba prazna. Radi zračenja bijahu u njoj prozori otvoreni, a vrata nezaključana. Tik do ove sobe nalazi se stan gvardijanov, naime: srednja sobica za spavanje i prednja — s vratima na hodnik — za primanje. Pod prozorom ove prazne sobe nalazi se s južne strane krov od ulaza u pivnicu. Tu priliku upotrebiše zlikovci u svoju korist. Pristioniše ljestve na taj krovčić, poskidade nekoliko crepova, a onda se po krovu popeše (dali oba ili samo jedan, ne zna se) do otvorenog prozora, a kroza nj udjoše u sobu. G. gvardijan nešto bolježljiv nije mogao da spava, te je čuo više puta nekaki štopot, no držao je, da to vjetar lupa vratima od pivnice. Ipak je ustao i pogledao kroz prozor; ali kako je njegov prozor s istoka, nije mogao opaziti, što se događa s južne strane iza ugla. Otvaranje prozora zbunilo je zlikovce, te se oni opet za čas pritajiše. Oko jedne ure opet začuje gvardijan sličan štopot. Skoči i opet do prozora, otvori ga, ali ne opazi ništa. To je ponovo uznemirilo tatove u njihovu radu. Oko dva sata, držeći da je tada jamačno sve već u tvrdu snu, dađu se opet na posao. Gvardijan je opet čuo nekako šustanje, ali je mislio, da je vjetar. No stvar mu je ipak postajala sve sum-

njivijom kad no mu se malo poslije pričini, kao da neko hodnikom koraca mimo njegovu sobu. Pristupivši bolje, razabra posve jasno, kako neko stupa hodnikom sve do stubišta, koje se nalazi udaljeno od njegove sobe jedno 20 korčaja. Bit će valjda tko od domaćih, pomisli gvardijan. Ali je doskora promijenio svoje mišljenje, začuvši, kako se taj noćni šetalac opet povraća prema njegovoj sobi, a došavši do nje, popostane časak. Na to škvrčne kvaka, vrata se potihno otvore i nekaka ljudska pojava stupi u sobu. Gvardijan imade krevet u drugoj sobi, ali je kroz stakleni prozorčić na vratima dobro sve to opazio, jer je tati držao otvorena vrata prve sobe, te je nešto svijetla padalo u sobu. On skoči s kreveta u prvu sobu, zavikavši na nepoznanca u gradjanskom odijelu: „Šta tražite ovdje?!“ Ali tati iznenadjen ovako smjelim dočekom, ne izusti ni riječi, već se lagano povuče u hodnik, pritvorivši za sobom vrata. A jer ga je gvardijan slijedio, podje do one prazne sobe te na njenim vratima stane, okrenuvši se prema gvardijanu, koji je isto tako stojao na pragu svoje sobe, pa ga promatraše. Ovako su se obojica fiksirali nekoliko časova. A kad je gvardijan stao dozivati svoje ljude, izbaci zlikovac protiv njega hitac iz revolvera. Gvardijan mišljaše, da je hitac slijep te da zlikovac hoće da ga zastraši, stoga — jer mu je bilo već jako studeno — skoči u sobu da se odjene. Za to vrijeme izbaci zlikovac još jedan hitac, ali u onoj praznoj sobi. Onda gvardijan pohita do najbliže ćelije, te lupajući po vratima i vičući probudi jednoga brata. Medjutim je zlikovac još uvijek čekao u praznoj sobi, valjda s uvjerenjem, da će gvardijan doći onamo, pa bi ga tamo bio sa svojim drugom napao. No kad je začuo, da se samostan počeo buditi, pobrza napolje, zalupivši prozorom, da se i u samostan čulo i izniknu u tami.

Ujutro nadjoše samostanci pred gvardijanatom splošteno tane većega kalibra, a nedaleko njega u zidu izderanu ruhu. Hitac dakle nije bio slijep, pa je sreća da je promašio. Još se utvrdilo, da su tati kušali provaliti i u staju, ali im nije uspelo; a i oko svinjca su pregledali, te se pozna i trag njihovih stopa. Kolica pod sušom posve su razmetali i porazbacali, upotrebivši ih valjda kod provale.

Smjeli ovaj pokušaj kradje mogao je imati i teških posljedica, da nije bilo toliko odvažnosti i neustrašivosti u g. gvardijana. Nadamo se, da će naše revno oružništvo napeti sve sile, da pronadje ove zlikovce, te ih privede zasluženoj kazni.

Poplašile se krave. 21. pr. mj. vozio se na polje samoborski gradjanin g. Josip Šuklje, koji je sjedio na kolima, u koja su bile upregnute krave. Najednom se krave poplaše, jedna se izvuče iz jarma, pa poče bježati, a ona druga ujarmljena za njom. Sin, koji je išao uz krave, nije ih mogao da dostigne, te se starac Šuklje na jurećim kolima našao u vrlo neugodnoj situaciji. Srećom se ondje desiše gg. kot. veterinar Gjur Badovinac i Antun Kogoj, koji su uplašene krave zaustavili te tako spasili Šukljeta od eventualne ozbiljnije nesreće. Kako se vidi, ne poznaju ni krave koji put šale.

Iskaz vjenčanik: Stjepan Despot, stolar iz Gline i Franjca Bedenko.

Iskaz umrlih od 15. do 31. listopada: Franjo Švarić, posjednik, 85. god., Samostanska ulica. — Barbara Kompare, supruga posjednika i knjigoveže, 63 god., Šmidhenova ulica br. 8. — Josip Hudoklin, dijete brijača, 18 dana, Jurjevska ulica 3.

Javna zahvala.

Svevišnji pozvao je u vječnost moju dragu suprugu i predobru majku moje djece. Tom zgodom izričem svima, koji su ju sproveli do hladnoga groba i koji su nam izrazili sažaljenje bud pismeno bud usmeno, najsrdačniju hvalu!

Hvala Vam, prijatelji, hvala!

U Samoboru, 30. listopada 1905.

Josip Kompare.

Prosvjeta.

Primili smo:

Pužar: „Borba za seljačke pravice.“ Zvonimir je Pužar vrlo marljiv. On se često javlja omanjim stvarcima, koje imadu da služe za pokuku našem seljaku. Na ovome se polju rada Pužar vrlo dobro snalazi. On pouku zaodjeva u zabavnu privlačivu formu, a to je bez sumnje najpodesnije za one čitače sfere, kojima namijenjuje svoje radnje. I kod najnovije stvarce opisuje on čitavu seljačku bunu na usta djeda Miše, čije je pričanje živo i zanimljivo, te dosta uspješno pogadja narodnu žicu. Knjižica, koja stoji 20 fil., dobiva se u knjižari Janka Dujaka u Sisku.

Književni oglas. Početkom prosinca o. g. izaći će nakladom knjigotiskare Ljudevita Szeklera u Osijeku I. godišnjak ukusno opremljenog djela: „**Almanak hrvatskoj omladini**“, koji je uredio poznati omladinski pisac i pravi član „Hrv. pedag. književnoga zbora“ u Zagrebu — Stjepan Širola. „Almanak“ će obasezati oko 10 tiskanih araka, a sadržavat će: zabavno poučne pjesmice i članke iz pera najvidjenijih hrvat. omladinskih pisaca. Veoma lijepo uređeni „Almanak“ bit će prikladna knjiga dobroj djeci za dar k raznim zgodama, kao i lijepa nagradna knjiga za škole. Cijena djelu oglasit će se naknadno. Narudžbe prima nakladna knjižara i knjigotiskara Ljudevita Szeklera u Osijeku (gor. grad).

Gospodarstvo.

Ljetošnje jesenske kiše pohodile su nas prije reda i baš kao da i ne misle prestati. Gospodaru zadale su one mnogo neprilika, ali počinile su mu i mnogo štete. Ljetošnja berba u vinogradima bijaše polovinom slabija od lanjske u pogledu kvantitativnom, ali je najzad još i u kvaliteti stradala od preobilne kiše, koja je smanjila sadržaj sladora u groždju barem za 2 do 3 stepena. Unatoč tomu mošt je ipak vrlo dobar te imade popriječnu sadržinu od 17°. Budući da je za vrijeme berbe temperatura bila dosta blaga, to je burno vrijeme mošta odmah započelo, a trajalo je potpunih 14 dana; kod nekih crnih vrsta i dulje. Ovo dugotrajnije vrijeme najbolje dokazuje, da u ljetošnjem moštu imade mnogo sladora, pa će zato i vino biti bolje i jače. Medjutim i ako je prvo burno vrijeme prestalo, ipak još nije vas slador u moštu izgorio t. j. nije se sav još pretvorio u alkohol, pa se zato još i poslije burnoga vrienja obavlja taj proces, ali tiho i lagano. To vrienje zove se tiho vrienje, a traje gdje dulje, a gdje gdje opet kraće prema dotičnim prilikama sladora i toplote i kvasnih gljivica, koje su pravi uzrok ovom prirodnom događaju.

Nakon prošavšega burnoga vrienja treba vreljače snimiti s lagva, a lagve s istom ili barem dosta sličnom vrsti mošta dopuniti. Nikada ne valja čistu i finu vrstu dopunjavati lošijom robom, jer će to škoditi čistomu ukusu i oslabiti ga, a po tome će se smanjiti i vrijednost onoj robi. Pogotovo se treba čuvati, da se vino ne nadopunjava takim moštom, koji je možda navukao na sebe budi kakli miris ili nepoćudan ukus, jer bi taj prešao i na sav mošt u bačvi. Zato prije nego dopunjuješ lagve, kušaj čime ćeš dopuniti, da se ne budeš morao kajati s neopreznosti svoje.

Nije u redu, da se mošt za tihoga vrienja prepusti direktnomu utjecaju uzduha, t. j. nije dobro, da vranjevi (tafuni) ostanu napola otvoreni. Na taj način može i pokvareni uzduh doći do mošta, a s njime i svakovrsne gljivice. U prvom redu postat će površina mošta kanasta (cjedinasta), a u vrlo vlažnoj pivnici može mošt na sebe da navuče i zadah po pljesni. Ovo pak oboje jedno je gore od drugoga. Da toga ne bude, valja lagve začepiti tako, da se u jednu ruku ostavi slobodan izlaz ugijikovini, koja se još uvijek pomalo razvija u moštu, a u drugu ruku da se zapriječi vanjskomu uzduhu neposredni dodir s moštom. U tu svrhu upotrebljuju se posebno priredjeni vranjevi, ali najobičnije se radi tako, da se vranj po sredini probuši a ova rupa da se ispuni dobro osumporenim pamukom. Sve gljivice, koje bi inače s uzduhom došle u mošt, zadržat će se tada u pamuku i u njemu će propasti, budući da je on jako osumporen. Ove vranjeve ne treba skidati s bačvi doklegod se tiho vrienje ne obavi potpuno; ali pamuk treba iz rupe više puta izvaditi i izmijeniti novim. Opazismo, da neki gospodari premalo vode brigu o vrienju mošta. To ne valja nipošto.

Jer ako se ovaj proces i obavlja sam po sebi, mi ipak možemo na nj znatno utjecati. Naše pak nastojanje mora ići u prvom redu za tim, da se vrienje obavi valjano i potpuno; a gdje se o tom ne vodi nikakvi račun, gdje je vrienje mošta doista prepušteno samomu sebi, tu se lako dogodi, da se obavi manjkavo, a dosta puta dogodi se, da se vrienje budi s kojih razloga najjednoć i prekine. U svakom takvom moštu ostale su žive svakovrsne gljivice; one su klice svakakvih vinskih bolesti, pa pritajeno čekaju u njem zgodan čas, da se dalje razvijaju. Kada gospodar opazi da se vrienje mošta najjednoć prekinulo ili da nije do kraja obavljeno, treba da ga opet oživi. U tu svrhu mora se droždje u moštu kolcem valjano promućkati, da se one kvasne gljivice, što su se s droždjem slegle na dno bačve, opet uzdignu i pomiješaju s moštom. Vrienje će se tada opet nastaviti, samo treba da je pivnica topla. Nije li to, treba je grijati, a to isto čini se i s moštom, ako je već studen, to jest ako je hladniji od 15° C. Medju mnogim uzrocima, s kojih se prekine započeto vrienje mošta, može biti i taj, što je mošt spremljen u zasumporenu bačvu. Sumporna je kiselina ubila u moštu kvasne gljivice, pa je time nestalo i pravih uzročnika vrienja. U takvom slučaju treba ovom moštu dati novih kvasnih gljivica, a to se postigne tim, da isprešamo malo groždja, pa njegov mošt, kad je već počeo kipjeti, ulijemo u mrtvi mošt.

Vrijeme zadnjih 14 dana bilo je vrlo nepovoljno: neprestano kišarenje, gdje koji put vedra noć sa mrazom, ali ni otkuda kakova znaka za toplo „babje ljeto.“ Makar je bilo već i čitavoga mraza, list se još čvrsto drži na drveću, jer za mrazom nije bilo sunca. Narod ne može da si spremi stelje, a ono je zlo to veće, što nas je 24. listopada u noći iznenadio snijeg, spustivši se ponajprije s kišom a onda sam tako obilno i gusto kano usred prave zime. Mokri snijeg nadebelo je zapao po lisatom drveću te počinio mnogo štete u voćnjaku i u šumi, polomivši mu granje. Narod je veoma zabrinut s tako ranoga pohoda snijega, jer ima još dosta nepospremljene otave, djeteljine, mrkve, repe i dr. A velika je pogibao, da ne nastrada i loza, ako uslijed nagle promjene toplote padne ispod ledišta.

P. Cešar: Uputa u vinogradarstvo (III. izdanje) preporučena je od zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu svima narodno osnovnim školama u Bosni i Hercegovini, za njihove knjižnice i uvrštena je u iskaz nagradnih knjiga, koje se mogu davati učiteljskim pripravnicima u Sarajevu i učenicima gore spomenutih škola.

Gospodari samoborskoga grada spram gradjana.*

Napisao Vjekoslav Noršić.

2) Toma Erdödy (1588.—1624.)

Po smrti Kristofora Ungnada (†1588.) dodje u posjed samoborskoga grada njegov zet Toma Erdödy. Nadvojvoda Ernest, držeći da je sada najzgodnije vrijeme, da se poravnaju razmirice izmedju Samoboraca i grada, naloži mu odmah po Ungnadovoj smrti, da odredi sa svoje strane dva poštena čovjeka, isto tako i Samoborci, pa da preko njih, po Bogu i po pravici, izravna razmirice. Ujedno mu naloži, da vrati Samoborcima sva oduzeta dobra, a ako je koji od njih zatvoren, da ga smjesta pusti na slobodu, kako je to i sam obećao.

Prama onome, kako je Erdödy više puta uzimao Samoborce u zaštitu protiv Ungnada, poimence god. 1586. i 1587., dalo bi se barem donekle naslućivati, da će nastati bolji, mirniji i sretniji dani po Samoborce. Pogotovo dalo bi se to naslućivati iz lista nadvojvodina Erdödyju, koji mu daje tako tako lijepu priliku, da dovrši jednom taj neprestani spor medju gradom i Samoborcima. Ali, na žalost, ne dodje do mira. Sad istom nastaje nova mnogo veća i gora epoha nebrojenih nasilja, otmajčina i razbojstva negoli je bila za Ungnada. Čovjek ne bi upravo vjerovao, da je Erdödy, čije je ime toliko slavno i dično u povijesti hrvatskog naroda, bio takav silnik, kad nam ne bi to svjedočili mnogobrojni savremeni spomenici. On — koji je tako osu-

* Vidi Samoborski list god. 1905. br. 15—17.

dijvao bezbožnost svoga tasta i njegovo postupanje s jadnim Samoborcima, on — koji je slao razne komisije, da istražuju i ispituju zločine i nepravde Ungnadove, on isti, postavši njihov susjed, postaje i najveći njihov neprijatelj i krvnik ter ih nastoji poštopoto skučiti pod svoju vlast. Za njega vrijede u potpunom smislu ove riječi pjesnikove:

„Dobar junak, samo da je čovjek taki“

I banica, žena Tomina, ne bijaše nježnije čudi od svoga supruga. I ona je mnogu i mnogu gorku zadala Samoborcima.

Već god. 1588. daje Erdödy popisivati i procjenivati kuće, zgrade, vinograde, sjenokoše i oranice samoborskih žitelja, a njegove slugu pasu po livadama Samoboraca. — Gradjanin samoborski Bartolomej Glasić bude uhvaćen i bačen u tamnicu, a prefekt gradski navali za vrijeme tjednog sajma s gradskim ljudima na trg ter otme svu izloženu robu, kao: kruh, vino, sol i t. d. Protiv toga kao i proti nastojanju Erdödyjevu, koji je htio cijelo mjesto skučiti pod svoju vlast i Samoborcima oduzeti sva zemljišta, prosvjedovali su Samoborci pred kaptolom zagrebačkim.

Erdödy je doduše obećao nadvojvodi Ernestu, da će Samoborcima vratiti sve po Ungnadu im otete stvari, ali — to bijaše samo puko obećanje i ništa drugo. Iste god. 1588. oduze im općinski vinograd, zabrani im sjeći drva i kolje u njihovim šumama, a uglednog gradjanina Juraja Valentinčića tade zatvoriti. Iste ove godine, na dan sv. apostola Filipa i Jakova, zapriječi i rastjera sajam, koji se na taj dan u Samoboru održavao.

I slijedeće godine 1589. činio je Erdödy Samoborcima mnoga nasilja. Navest ću samo nekoja. Par dana prije Svijećnice posjeko Erdödyjevi ljudi lijepu gradjansku hrastovu šumu. Drva odvezu koje u grad, koje u Rude, gdje je bila lijevaonica

željeza i bakra. Osim toga odvezu za svoju vlastitu porabu preko 100 vozova. — Dva dana pak poslije Svijećnice posjeko opet Samoborcima drugu šumu, zvanu: „Gay Koztanyev.“ — U noći od 23. na 24. veljače iste god. nahrupu gradski slugu oružani u kuću vrijednog i čestitog gradjanina samoborskoga Šimuna Mišića i nedostojno ga poruže veleći mu: „aj nevernik Missich Simon totuliszi szadatije platiti, stozsi kada goder nevere vučinił proti Gospodinu Banu.“ Na koncu mu rastrgaše na kući sva vrata i prozore.

Valentu Hruškociju dade Erdödy po svojim slugama sve sijeno na livadi rastepsti. Došav Hruškoci na travnik, nadje baš slugu, gdje mu iz kupova razbacuju sijeno, pak ih zamoli, da prestanu to raditi. Na to povadiše slugu iz tokova svoje sablje i navališe na nj. Hruškoci si jedva bijegom spasi život, no putem izgubi kaput (menten) zelene boje, vrijedan 12 forinti i mač. Njegovog pak slugu uhvate i izbiju na mrtvo ime.

I žena Erdödyjeva, kako je spomenuto, ne bijaše bolja od njega. Ona dade par dana poslije Vel. Gospe po gradskim slugama uhvatiti gradjanina Martina Žganjarića i dovesti u grad, gdje ga na zemlju položena dade žestoko na smrt izbiti, a zatim ovako izmrcvarena baci u najgadniju tamnicu.

Godine 1590. dne 24. lipnja prosvjeduju opet Samoborci pred zagrebačkim kaptolom proti sramoti, koju im je Erdödy nanio pred svim staležima u Samoboru. Oni se naime htjedoše u saboru potuziti na Erdödyja, što je dao zatvoriti jednog njihovog sugradjanina i oduzeo mu nekakva pisma, a nekoje zarobljene gradjane lišio njihovih posjeda, druge pak „po turskom načinu“ bacio u gvozdje. Čuvši Erdödy njihovu nakanu, protjera ih izmedju staleža i ne usliši njihovih suznih prošnja, da im vrati oduzeta, koli njihova toli crkvena dobra, od kojih i onako plaćaju porez, kojeg im je on svojevrijedno nametnuo.

Dapače im odgovori: ne samo, da im oteto ne će vratiti, već će im oduzeti još i ono što im je preostalo. — I zbilja održao je, na žalost, svoju riječ! Uzimao im je upreženo blago s kolima, vozio iz njihovih šuma drva, oranice njihove sam je za sebe obradivao, a kad bi koga našao u polju orati, oduzeo bi mu plug i blago i odvezao na svoj majur, osim toga je na veliku štetu općine i gradjana sprečavao obične tjedne sajmove.

(Nastavit će se.)

Samoborska lokalna željeznica.

Vozni red.

(Vrijedi za mjesec studeni i prosinac 1905., siječanj i veljaču 1906.)

Odlazak iz Samobora:

U 6 u jutro, 9:30 prije podne, 1:10 poslije podne i 6:00 u večer.

Odlazak iz Zagreba:

U 7:00 u jutro, 11:30 prije podne, 2:40 poslije podne, 7:40 u večer.

Vlastelinstvo Balagovi dvori

prodaje

1 mladog konja i 8 odojaka.

„Indra Tea“

uzimam najradje,

jer je

najbolji čaj!

Dobije se u ljekarni.

Skladište svih vatrogasnih sprava i gospodarskih potrepština

Podružnica **R. A. SMEKAL** Podružnica

ZAGREB, Frankopanska ulica br. 9.

Najnovije!

„PATENT SMEKAL“

Štrcaljke sa ravnotezom najnovijeg sustava za prijenos umanjene radne snage od 40%, koje s desne i s lijeve strane vodu sišu i dižu, te okretanje nepotrebno.

Sustav odlikovan 1903. sa prvom počasnom diplomom i zlatnom kolajnom.

Po visokoj kr. zem. vladi proglašena ljekovitim vodom rudnicom

Apatovačka kiselica

Naravna silikomuriatna litijaska kiselica. **Nagrđjena sa 15 zlatnih kolajna.** **Ljekovita voda.**

Glasovito sredstvo kod svih bolesti probavnih organa i grkljana, proti ulozima i reumi, kod želuđnog, plućnog, crijevnog i svih drugih katara, proti hemoroida, kod boli bubrega, mjehura, kamenca, šećerne bolesti zrnatih i nateklih jetara. Prokušano, izvrsno i nenatkriljivo sredstvo kod spolnih i mnogih drugih ženskih bolesti.

Najbolje stolno piće. **Če prva ljekovita zaslatita priprema. Ie** **prekusa. Izvrsno i nenatkriljivo sredstvo.**

Upraviteljstvo vrela apatovačke kiselice,

ZAGREB, Illica broj 17.

Dobiva se u svim ljekarnama, trgovinama mirodija, restauracijama i gostionama.

Hydropatički zavod

U SAMOBORU

u blizini glavnoga grada ZAGREBA, u prekrasnom, šumovitom, gorskom kraju. Uzduh pun ozona. Željeznička stanica u mjestu.

Lječilišni zavod uređen u najmodernijem stilu, otvara se 15. travnja bud. g.

Način liječenja: Najnovije instalacije za hidro- i elektroterapiju, napose galvanizaciju, faradizaciju i električne kupelji. Kupelji sa ugljičnom kiselinom, zračne i sunčane kupelji, kupelji u vrućem uzduhu, parne kupelji, masaže.

Liječe se: Sve bolesti živčanoga sustava (izuzevši duševne bolesti); bolesti srca; plućne bolesti (osim tuberkuloze), sve vrste asthme i emphysema; bolesti probavila, napose kronički katari želuca i crijeva, bolesti bubrega, mjehura i t. d., bolesti slabokrvnosti, prevelikog tustila, kroničke otekline sluzene i diabetosa; nadalje podagra (Gicht), lechias, reumatičke bolesti, kljenuti i neuralgije. Primaju se rekonvalescenti radi oporavka iza teških bolesti.

Svekolike se procedure obavljaju samo uz liječničku ordinaciju i liječnički nadzor.

Zavodski je liječnik: **Dr. Mijo Juratović.**

Bolesnicima, koji namjeravaju započeti liječenjem, daje nužne informacije u pogledu stanova i hrane

Uprava hydropatičkoga zavoda u Samoboru.